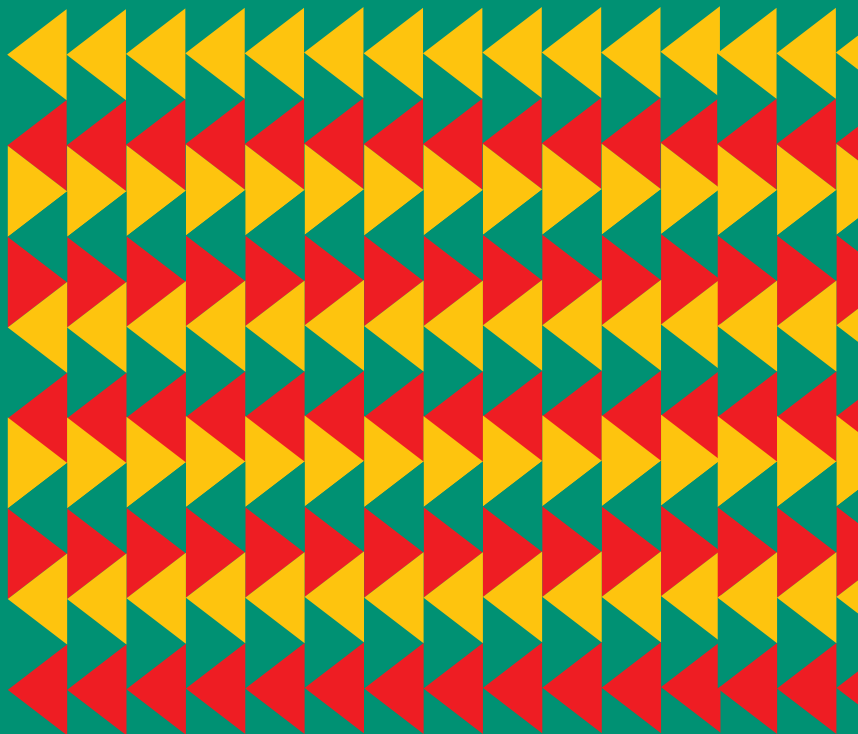

AŠ GALIU

Piliečio atmintinė

ISBN 978-9955-34-216-8

UDK 342.7(474.5)

Aš-03

© Pilielinės visuomenės institutas, 2009

© „Versus aureus“ leidykla, 2009

ISBN 978-9955-34-216-8

Susipažinti su teisės aktų projektais

Visi Seimo priimamų įstatymų ir kitų teisės aktų projektai bei dauguma su jais susijusių papildomų dokumentų (aiškinamieji raštai, išvados ir pan.) skelbiami Seimo tinklalapyje www.lrs.lt.

Vyriausybės ir jos institucijų bei vietos savivaldos institucijų priimamų teisės aktų projektų skelbimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“ (2009 m. balandžio 15 d. redakcija).

Pagal minėtą nutarimą kiekvienos institucijos interneto svetainės srityje „Teisės aktų projektai“ turi būti skelbiami įstaiigos rengiami įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektai, taip pat jai pavaldžių ir jos reguliavimo sričiai priskiriamų kitų įstaigų parengti ir Vyriausybei teikiami įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektai.

Įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektai tą pačią dieną, kurią teikiami derinti suinteresuotoms ir kitoms įstaigoms, turi būti paskelbti įstaigos interneto svetainėje su visa teisės akto projekto lydima medžiaga.

Vyriausybei pateikti įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektai skelbiami Vyriausybės kanceliarijos interneto svetainėje jų pateikimo Vyriausybei dieną.

Vyriausybės kanceliarija Vyriausybės interneto svetainėje <http://www.lrv.lt/lt/teises-aktai/teises-aktu-projektai/> skelbia ministerijų, Vyriausybės įstaigų, apskričių viršininkų ir savivaldybių tarybų sąrašą su nuorodomis į kiekvienos ministerijos, Vyriausybės įstaigos, apskrities viršininko ir savivaldybės tarybos įstatymų ir kitų skelbiamų norminių teisės aktų projektų sąrašą.

Savivaldybių tarybų sprendimų projektai, remiantis Vietos savivaldos įstatymo 13 straipsnio 5 dalimi, turi būti registruojami reglamento nustatyta tvarka ir ne vėliau kaip artimiausią darbo dieną po registracijos paskelbiami atitinkamos savivaldybės interneto tinklalapyje.

Deja, nacionalinio lygmens teisės aktų, kurie nustatytų pareigą viešai skelbti ministrų ar kitų Vyriausybės įstaigų vadovų, taip pat savivaldybių administracijų direktorių įsakymų projektus, šiuo metu nėra.

Dalyvauti teisėkūros procese Seime – teikti pastabas, pasiūlymus ir pataisas dėl svarstomų teisės aktų projektų

Remiantis Lietuvos Respublikos Seimo statuto 147 ir 148 straipsniais, kiekvienas suinteresuotas (nesvarbu – fizinis ar juridinis) asmuo turi teisę teikti pastabas, pasiūlymus bei pataisas Seime svarstomiems teisės aktų projektams. Šiuo atveju kreiptis reikia į Seimo komitetą, kurį pagrindiniu projektą svarstančiu komitetu paskyrė Seimo valdyba.

Jei komitete gauta suinteresuotų asmenų pastabų, pasiūlymų ar pataisų, šie privalo būti pakviesti į klausymus, organizuojamus atitinkamam įstatymo projektui aptarti. Jei klausymai neorganizuojami, suinteresuoti asmenys turi būti kviečiami į pagrindinio komiteto posėdį, kuriame priimamas sprendimas dėl teisės akto projekto.

3

Savarankiškai *ieškoti* ir *gauti* valstybės ir savivaldybės įstaigų turimą *informaciją*

Šios teisės įgyvendinimo tvarką reglamentuoja Konstitucija ir Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymas.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas fundamentalus informacijos laisvės principas, kuris draudžia kliudyti ieškoti, gauti ir skleisti informaciją. Pačioje Konstitucijoje (25 straipsnio 3 dalyje) yra numatytas ir *išsamus* galimų informacijos laisvės ribojimo pagrindų (atvejų) sąrašas: jei tai būtina apsaugoti 1) žmogaus sveikatai, 2) garbei ir orumui, 3) privačiam gyvenimui, 4) dorovei ar 5) ginti konstitucinei santvarkai.

Pagal įstatymą visa informacija apie įstaigos veiklą vykdančios teisės aktais pavestas funkcijas turi būti visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai.

Praktiškai reikšmingiausių vaidmenį apribojant šios teisės įgyvendinimą vaidina apribojimai, susiję su valstybės, tarnybos ar komercinių paslapčių bei asmens privataus gyvenimo apsauga.

4

Teikti prašymus

Remiantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsniu, asmenų prašymus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.

2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 Vyriausybė patvirtino Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisykles. Šiose taisyklėse detaliai išdėstyti tiek pačių prašymų turiniui bei formai, tiek jų nagrinėjimo procedūroms keliami reikalavimai.

5

Dalyvauti priimant administracinio reglamentavimo aktus – nuostatus, taisykles, reglamentus ir kitus įstatymams įgyvendinti skirtus poįstatyminius norminius teisės aktus

Remiantis Viešojo administravimo įstatymo 7 straipsniu, viešojo administravimo subjektai (ministerijos, departamentai, inspekcijos, tarnybos, savivaldybių administracijos ir t. t.) dėl administracinių sprendimų, susijusių su bendrais teisėtais visuomenės interesais, turi konsultuotis su visuomenės interesams tam tikroje srityje atstovaujančiomis organizacijomis (asociacijų, profesinių sąjungų, kitų nevyriausybinių organizacijų atstovais), o įstatymų numatytais atvejais – ir su gyventojais ar jų grupėmis.

Konsultavimosi būdus (suinteresuotų asmenų sueigos, apklausos, viešai skelbti susirinkimai, atstovų kvietimai, kiti nuomonių išaiškinimo būdai), jeigu įstatymų nenustatyta kitaip, pasirenka pats viešojo administravimo subjektas. Informacija apie konsultavimosi būdą, jo dalyvius ir rezultatus turi būti skelbiama administracinio sprendimo projektą parengusio viešojo administravimo subjekto tinklalapyje.

Dalyvauti savivaldos teisėkūroje ir priimant kitus sprendimus

Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintas bendras – viešumo ir reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę – principas. Remdamiesi šiuo principu savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą.

Minėtą principą reikšmingai praplečia Vietos savivaldos įstatymo 13 straipsnio 5 dalis, pagal kurią savivaldybės tarybos posėdžiuose svarstomi tik tie klausimai, dėl kurių reglamento nustatyta tvarka yra pateikti sprendimų projektai, o pateikti sprendimų projektai yra registruojami reglamento nustatyta tvarka ir ne vėliau kaip artimiausią darbo dieną po registracijos turi būti paskelbiami savivaldybės interneto tinklalapyje.

Minėtame 4 straipsnyje įtvirtintas ir dar vienas – savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus – principas. Remdamosi šiuo principu savivaldy-

bės institucijos privalo sudaryti sąlygas savivaldybės gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant sprendimų projektus – organizuoti apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatinti kitas pilietinės iniciatyvos formas.

Vietos savivaldos įstatymo 51 straipsnio 4 dalis nurodo, jog savivaldybės turi sudaryti sąlygas gyventojams svarstyti savivaldybės biudžeto projektą.

Visos minėtos teisės (jų įgyvendinimo sąlygos ir tvarka) turi būti detalizuotos kiekvienos savivaldybės tarybos tvirtinamame tarybos reglamente.

Deja, galiojantys įstatymai kol kas nenumato jokių specialių teisinių procedūrų, kurios užtikrintų piliečių teisę dalyvauti savivaldybės administracijai priimant aktus. Tačiau šiuo atveju galioja bendrosios normos, reglamentuojančios teisės *dalyvauti priimant administracinio reglamentavimo aktus* įgyvendinimo tvarką.

Dalyvauti skiriant kai kuriuos pareigūnus

Piliečiai gali pareikšti savo nuomonę dėl Seimo skiriamų pareigūnų ir visų lygmenų teisėjų tinkamumo užimti atitinkamas pareigas. Informacija apie numatomą šių asmenų skyrimą ir jų biografijos skelbiamos Seimo duomenų bazėje – www.lrs.lt ir Nacionalinės teismo administracijos interneto svetainėje – www.teismai.lt.

Kitos institucijos neretai tokius duomenis taip pat skelbia iš anksto. Šiuo atveju nuomonę galima reikšti, jei tik sužinoma apie numatomą paskyrimą.

8

Kritikuoti valstybės įstaigų ir pareigūnų darbą

Konstitucijos 33 straipsnis garantuoja teisę kritikuoti valstybės įstaigų ir pareigūnų darbą. Persekiooti už kritiką draudžiama.

Tačiau kritika turi būti reiškiamą nešmeižiant ir neįžeidinant asmens, kurio veikla kritikuojama: šmeižtas ir įžeidimas laikomi ne tik civilinės teisės pažeidimais, bet ir nusikalstamomis veikomis.

Apskūsti valstybės įstaigų ir pareigūnų sprendimus

Šią teisę taip pat garantuoja Konstitucijos 33 straipsnis. Valstybės įstaigų ir pareigūnų sprendimų apskundimo ir skundo nagrinėjimo procedūras reglamentuoja Viešojo administravimo įstatymo 23 straipsnis.

Skundai, kuriuose nenurodytas asmens vardas, pavardė, adresas arba asmens nepasirašyti (jei skundas pateikiamas elektroniniu paštu – nepatvirtinti elektroniniu parašu), gali būti nenagrinėjami.

Skūsti galima bet kokius sprendimus: ne tik tuos, kurie kenkia skundžiančiam asmeniui, bet ir tuos, kurie skundą teikiančiam asmeniui atrodo žalingi visuomenei, valstybei ar tiesiog prieštaraujantys įstatymams. Tiesa, toks apskundimas galimas tik hierarchine tvarka: skundžiant vadovui arba aukštesnei įstaigai, arba kita neteismine tvarka – skundžiant Seimo kontrolieriui, Valstybės kontrolei, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriui, Lygių galimybių kontrolieriui ir t. t.

AŠ GALIU

Šiuo metu padavus skundą (pareiškimą), teisme viešąjį interesą ginti galima tik aplinkosaugos srityje. Tai daroma remiantis vieninteliu teisės aktu *Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais* (Lietuvos Respublikos Seimas Konvenciją ratifikavo 2001 m.).

Teikti peticiją

Teisės teikti peticiją įgyvendinimo sąlygas ir tvarką reglamentuoja Peticijų įstatymas. Peticija gali būti teikiama Seimui arba Vyriausybei, taip pat savivaldybių institucijoms.

Peticiją gali pateikti ne jaunesnis kaip 16 metų Lietuvos Respublikos pilietis ar užsienietis, nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje. Kreipimesi gali būti reikalaujama ar siūloma spręsti tokius klausimus: žmogaus teisių ir laisvių apsaugos ar įgyvendinimo, valstybės ir savivaldybės institucijų reformavimo bei kitus visuomenei, savivaldybėms ar valstybei svarbius klausimus.

Peticija turi būti aiškiai pasirašyta (arba raštu, arba specialiai sertifikuotu elektroniniu parašu). Todėl šiuo metu paplitusios elektroninės peticijos, kai asmuo pasirašo kreipimasi tik nurodydamas savo vardą, pavardę, elektroninio ar įprastinio pašto adresą, formaliai peticijomis nepripažįstamos ir įstatymo nustatyta tvarka nenagrinėjamos. Jos gali veikti tik kaip viešosios nuomonės išraiškos ir moralinio bei politinio spaudimo priemonė.

Inicijuoti įstatymo projektą

Remdamiesi Konstitucijos 68 straipsniu piliečiai turi įstatymų leidybos iniciatyvos teisę. Deja, oficialiai inicijuoti Vyriausybės, ministerijų arba vietos savivaldos institucijų aktų leidimo piliečiai šiuo metu teisės neturi.

Įstatymo projektui inicijuoti reikia daug bendraminčių – ji turi paremti 50 000 rinkimų teisę turinčių Lietuvos Respublikos piliečių. Specialus Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas nustato aptariamą teisės įgyvendinimą: tai daroma bendraujant su Vyriausiąja rinkimų komisija.

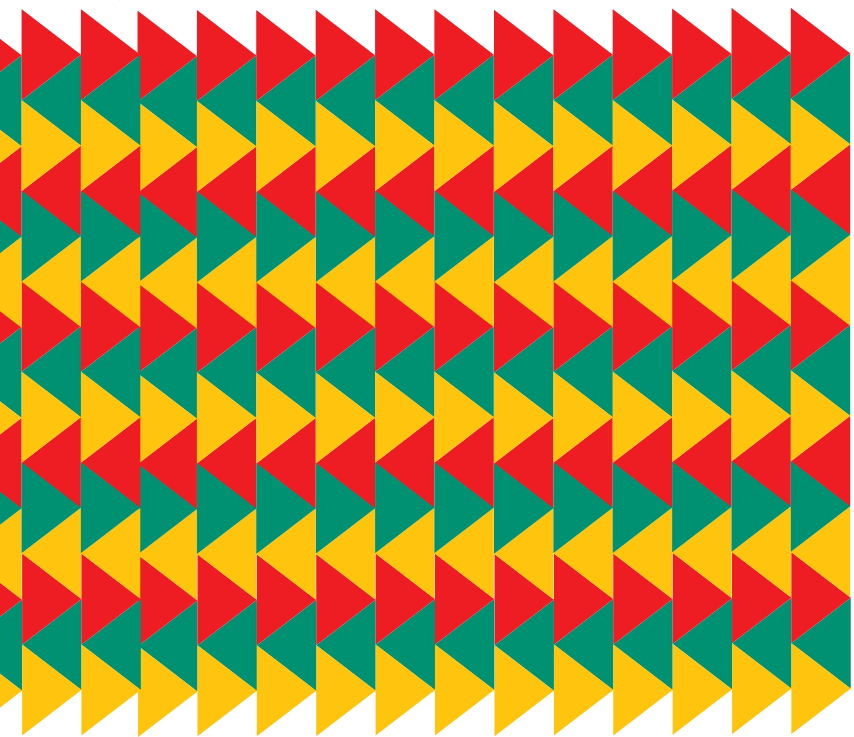
Inicijuoti referendumą

Piliečių teisė inicijuoti referendumą įtvirtinta Konstitucijos 9 straipsnyje.

Šios teisės įgyvendinimui reikia 6 kartus daugiau bendraminčių nei įstatymų leidybos iniciatyvos teisės atveju – projektą turi paremti 300 000 rinkimų teisę turinčių Lietuvos Respublikos piliečių. Referendumo teisės įgyvendinimą reglamentuoja ir referendumų rūšis įtvirtina Referendumo įstatymas. Organizuojant referendumą taip pat bendrauti reikia su Vyriausiąja rinkimų komisija.

Savivaldos lygmenyje gali būti inicijuojamos vietos gyventojų apklausos. Jų rengimą aptaria Vietos savivaldos įstatymo 36–47 straipsniai. Vietos gyventojų apklausa nuo referendumo skiriasi vienu esminiu bruožu – jos rezultatai yra tik patariamąjio pobūdžio, o referendumas gali būti ir įpareigojantis.

MAN DERA

AŠ GALIU

10

Informuoti piliečius apie teisę apskusti mano atstovaujamos įstaigos ar mano sprendimus

Šią teisę piliečiams garantuoja Konstitucijos 33 straipsnis. Valsybės įstaigų ir pareigūnų sprendimų apskundimo ir skundo nagrinėjimo procedūras nustato Viešojo administravimo įstatymas (ypač 23 straipsnis) bei atskirų institucijų veiklą reglamentuojantis įstatymai (pavyzdžiui, Seimo kontrolierių įstatymas), o teisminių tokių skundų nagrinėjimą – Administracinių bylų teisenos įstatymas.

Pilietis gali skųsti bet kokius sprendimus – ne tik tuos, kurie kenkia skundžiančiam asmeniui, bet tuos, kurie skundą teikiančiam asmeniui atrodo žalingi visuomenei, valstybei ar tiesiog prieštaraujantis įstatymams.

9

Būti ištikimam Lietuvos Respublikai!

Kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis ir Lietuvos teritorijoje esantis asmuo turi būti lojalus, ištikimi Lietuvos valstybei ir jos konstitucinei santvarkai. Tačiau valstybės tarnautojų ištikimybė valstybei ir jos konstitucinei santvarkai yra susijusi su papildomais įsipareigojimais. Vienas kertinių Lietuvos konstitucinės santvarkos principų yra konstitucinis imperatyvas, įpareigojantis valdžios įstaigas tarnauti žmonėms.

Tarnautojas negali savo lojalumo darbovietai, institucijai su priešinti su ištikimybė Lietuvos valstybei, jos konstitucinei santvarkai, demokratijai. Bet koks institucinis lojalumas turi būti palenkintas šiai ištikimybėi.

Pakanciai priimti darbo kritikai

Konstitucijos 33 straipsnis garantuoja piliečių teisę kritikuoti valstybės įstaigų ir pareigūnų darbą. Persekiojimas už kritiką – šurkštus žmogaus teisių pažeidimas.

Žinoma, bet kokia kritika turi būti reikiama tinkama forma, t. y. nešmeiziant ir neįžeidinėjant asmens, kurio veikla kritikuojama. Tačiau piliečių netinkamai reikiama kritika nepateisina analogiško tarnautojo elgesio.

7

Laikytis etikos principų

Lietuvos Respublikos įstatymai išskiria šiuos svarbiausius tarnautojų etikos principus:

- **pagarba žmogui ir valstybei.** Tarnautojas privalo gerbi žmogų ir pagrindines jo teises bei laisves, Konstituciją, valstybę, jos institucijas ir įstaigas, įstatymus, kitus teisės aktus ir teismų sprendimus;

- **teisingumas.** Tarnautojas privalo vienodai tarnauti vi- siems gyventojams nepaisydamas jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, klimės, socialinės padėties, religinių įsitikinimų bei politinių pažiūrų, būti teisingas vertindamas prašy- mus, nepiktinaudžianti jam suteiktomis galiomis;

- **nesavanaudiškumas.** Tarnautojas privalo vadovautis vi- suomenės interesais, naudoti jam patikėtą valstybės ir savivaldybių turtą, tarnybinių informaciją tik visuomenės gerovei, eidamas valstybės politiko pareigas ar atlikda- mas tarnybines pareigas nesiekti naudos sau, savo šeimai, savo draugams;

6

Nepiktnaudžianti jām patikēta valdžia

Piktnaudžiaivimu laikomi tokie veiksmi ar neveikimas, kai suteikti įgaliojimai sąmoningai naudojami ne pagal įstatymus, kitus teisės aktus, bet savanaudiškais tikslais ar remiantis kitokiomis asmeninėmis paskatomis – iš keršto, pavydo, del karjerizmo, siekiant suteikti neteisėtas paslaugas ir pan. Taip pat piktnaudžiaivimu laikomi tokie veiksmi, kai viršija mi suteikti įgaliojimai ar savavaliaujama.

Piktnaudžiaivimas – tai drausminis nusizengimas, bet, esant tam tikroms sąlygoms, jis gali būti vertinamas ir kaip baudžiamąją atsakomybę užtraukianti nusikalstama veika.

Nevlīkinti klausimų sprendimo ir vengti biurokratizmo

Konstitucija ir Viešojo administravimo įstatymas (taip pat Seimo kontrolierių įstatymas) draudžia biurokratizmą, t. y. tokį veiklos stilių, kai užuot sprendus reikalus iš esmės dangstomasi nereikalingais ar išgalvotais formalumais, nepagrįstai atsisakoma spręsti atitinkamo subjekto kompetencijai priklausančius klausimus, delsiama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai administruojama (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinančias ar netinkamas patarimas ir t. t.).

Reikalavimas nevlīkinti klausimų sprendimo reišktia ir tai, jog įvairiems atsakymams į asmenų prašymus, paklausimus skirtas terminas neturi būti vertinamas kaip data, skirtinga atsakymui pateikti. Atsakymai turi būti pateikiami kaip galima anksčiau.

Beje, pagal įstatymus biurokratizmu taip pat laikomas darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.

institūciju privālo sudarīti sāļgas savivaldībēs gyvento-
jams tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant sprendimų
projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas,
viešą peticijų nagrinėjimą, skatinanti kitas pilietines iniciaty-
vos formas.

Vietos savivaldos įstatymo 51 straipsnio 4 dalis nurodo, jog
savivaldybės turi sudaryti sąlygas gyventojams svarstyti sa-
vivaldybės biudžeto projektą. Būtinai šios teisės įgyvendini-
mo sąlyga – viešas atitinkamo projekto paskelbimas.

Visos minėtos teisės (jų įgyvendinimo sąlygos ir tvarka) turi
būti detalizuotos kiekvienos savivaldybės tarybos tvirtina-
ma me tarybos darbo reglamente.

Galiojantys įstatymai koi kas nenumato jokių specialių tei-
sinių procedūrų, kurios užtikrintų piliečių teisę dalyvauti
savivaldybės administracijos aktų priėmime. Tačiau svarbu
atminti, kad šiuo atveju galioja bendrosios normos, regla-
mentuojančios teisės dalyvauti *primant administracinio re-*
glamentavimo aktus įgyvendinimo tvarką.

Gerbti piliečių teisę dalyvauti savivaldos teisėkūroje ir kitų sprendimų priėmime bei prisidėti prie jos įgyvendinimo

Vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintas bendras –
 viešumo ir reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę –
 principas. Remdamiesi šiuo principu savivaldybės gyventojai
 ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų
 sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus
 ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savival-
 dybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo
 subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą.

Ši principą reikšmingai praplečia Vietos savivaldos įstatymo
 13 straipsnio 5 dalis, pagal kurią savivaldybės tarybos po-
 sėdžiuose svarstomi tik tie klausimai, dėl kurių reglamentu-
 nustatyta tvarka yra pateikti sprendimų projektai. O pateikti
 sprendimų projektai yra registruojami reglamentu nustatyta
 tvarka ir ne vėliau kaip artimiausią darbo dieną po registraci-
 jos turi būti paskelbiami savivaldybės interneto tinklalapyje.
 Anksčiau minėtame 4 straipsnyje įtvirtintas ir kitas svarbus –
 savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savi-
 valdybės reikalus – principas. Remdamosi juo savivaldybės

Gerbti piliečių teisę dalyvauti priiman- t administracinio reglamentavimo aktus ir prisidėti prie jos įgyvendinimo

Remdamiesi Viešojo administravimo įstatymo 7 straipsniu, viešojo administravimo subjektai (ministerijos, departamen-
tai, inspekcijos, tarnybos, savivaldybių administracijos ir t. t.)
del administracinių sprendimų, susijusių su bendrais teise-
tais visuomenės interesais, turi konsultuotis su visuomenės
interesams tam tikroje srityje atstovaujančiomis organizaci-
jomis (asociacijų, profesinių sąjungų, kitų nevyriausybinų
organizacijų atstovais), o įstatymų numatytais atvejais – ir su
gyventojais ar jų grupėmis. Administraciniais sprendimais
laikomi tiek norminiai, tiek individualaus pobūdžio aktai,
kuriais įgyvendinama valdymo funkcija.

Konsultavimosi būdas (suinteresuotų asmenų sueigos, ap-
klauso, viešai skelbti susirinkimai, atstovų kvietimai, kiti
nuomonų išaiškinimo būdai), įeigu įstatymų nenustatyta
kitaip, pasirenka pats viešojo administravimo subjektas. In-
formacija apie konsultavimosi būdą, jo dalyvius ir rezultatus
turi būti skelbiama administracinio sprendimo projektą pa-
rengusio viešojo administravimo subjekto tinklalapyje.

2

Gerbti piliečių teisę dalyvauti įstatymų leidyboje ir prisidėti prie jos įgyvendinimo

Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymas, Seimo statutas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo“ (2009 m. balandžio 15 d. redakcija) ir kiti teisės aktai nustato asmens (pavienį, taip pat susibūrusių į neformalias bei asocijuotas grupes) teisę rengiant įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektus.

Kaip pagrindinės išskiriamos: 1) teisė susipažinti (atitinkamai – viešosios valdžios institucijų ir jų atstovų pareiga supažindinti) su įstatymų ir kitų norminių teisės aktų projektais, 2) teisė teikti pastabas ir pasiūlymus, 3) teisė gauti argumentuotą atsakymą, kodėl pasiūlymas buvo atmestas arba į pastabą neatsižvelgta. Atskiras atvejis gali būti garantuojama net teisė tiesiogiai dalyvauti ginant savo poziciją atitinkamose institucijose*.

* Anai Seimo statuto 148 straipsnyje numatyta: „Po to, kai baigiasi laikas pateikti pastabas ir pasiūlymus dėl įstatymo projekto, visos gautos iš suinteresuotų asmenų ir ekspertų pastabos gali būti svarstomos pagrindinio komiteto klausymuose, kuriuose dalyvauti kviečiami visi pastabų ir pasiūlymų teikėjai (...). Įstatymo projektą svarstant komitete klausymų galima nerengti, įteigu pataisų ir pastabų yra gauta nedaug, tačiau tokiu atveju visi pataisų ir pastabų autorai turi būti kviečiami į komiteto posėdį, kuriame pagal šio statuto 149 straipsnį yra svarstomas įstatymo projektas.“

Aktyvai prisidėti prie pilietinės visuomenės stiprinimo

Konstitucijos preambule skelbia „atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės“ siekį. Tai ne vien politinė deklaracija, bet ir viešosios valdžios institucijoms bei tarnautojams skirtas teisinis įpareigojimas elgtis taip, kad šis siekis būtų įgyvendintas.

Iš šio Konstitucijos įtvirtinto siekio kyla reikšminga maksi- ma: viešosios valdžios institucijos ir kitos valstybės ar savi- valdybių įstaigos privalo rūpintis tuo, kad piliečiams būtų prieinama pakankamai tiksli ir išsami informacija, net jei tokios informacijos niekas konkrečiai nereikalauja pateikti. Tai yra, jei piliečiai yra daugiau ar mažiau apatiški, viešajai valdžiai atstovaujantys asmenys turi dėti pastangas šiai apa- tijai įveikti. Priešingu atveju konstitucinis atviros pilietinės visuomenės siekis liktų neįgyvendintas.

Ši knygelė – Plietinės visuomenės instituto 2007–2009 m. vykdyto projekto „Atvira valdžia: valdžios institucijų prieinamumas“ dalis. Projektu siekta paskatinti valdžios institucijų prieinamumą, sustiprinti visuomenės ir valdžios dialogą. Minėtą projektą finansiskai paremė prie Atviro visuomenės instituto (angl. Open Society Institute) Budapešte veikiančios Studijų centrų fondas (angl. Think Tank Fund).

Knygelės tekstą parengė dr. Petras Ragauskas.

Plietinės visuomenės institutas – tai viešosios politikos tyrimų, visuomenės informavimo ir edukacinių projektų įgyvendinimo centras.

MANDERA

Tarnautojo atmintinė

